

Et Hæderssmykke for Kvinder af Landbostanden.

(Arkivstudie ved *L. Nørreslet.*)

Under 15. August 1808 udstedte Kong Frederik den Sjette saalydende Reskript:

»Medens Fædrelandets Forsvar kalder de vaabendygtige Landboer af Mandkjønnet fra deres Hjemstavn og vanlige Jordbrugsarbejde, er det af største Vigtighed for det almene, at Kvindekjønnet fordobler sin Flid og ved overordentlige Anstrængelser deltager i Markarbejdet.

Man kan vente saadan Anstrængelse af Hustruen, der er omhyggelig for sin Mands Velfærd, af Moderen, der stræber for sine Børns Bedste, og af Datteren, der føler sine Pligter; men man bør og vente, at Fædrelandets Røst vil kunne fremkalde denne almindelige Pligtfølelse hos alle, der ej umiddelbart kunne værne om Fædrelandet, at de i det mindste middelbart ville stræbe at bidrage til dets Forsvar og Frelse. Kvindekjønnet paa Landet har det fornemlig i sin Magt at yde Fædrelandet en væsentlig Bistand under nærværende Omstændigheder ved, saa længe dets Sønner staa væbnede mod Fjenden, at besørge det Arbejde, der skal tilvejebringe Brød og Føde.

Vi ville derfor allernaadigst, at samtlige af Os anordnede Øvrighedspersoner, saavel som vore civile og gejstlige Embedsmænd hver i sin Kreds skulle søge at

opmuntre Fruentimmerne til virksom Deltagelse i Jordbrugerarbejdet, som efter indført Sædvane ellers plejer at udføres af Mandkjønnet, og for at give saadan Opmuntring desmere Indflydelse, ville Vi derhos have bemeldte Øvrighedspersoner og Embedsmænd bemyndiget til igjennem vort danske Kancelli at indberette Os Navnene paa de Landbo-Fruentimmer i deres Embedskreds, som særlig maatte udmærke sig ved Flid og Anstrængelse i Markarbejde, hvilke Vi allernaadigst ville anse med fortjent og hædrende Udmærkelse.«

Under 20. August s. A. udsendte Sjællands Biskop, Münter, til de sjællandske Præster et saalydende Hyrdebrev:

»Det er Regentens Røst, det er Landsfaderens kjærlige Opfordring til Danmarks Kvinder at virke med deres Arm til det Fædrenelands Vedligeholdelse, for hvilket deres Mænd, Sønner og Forlovede bruge deres Arme til dets Forsvar og Frelse; det er Frederik, Manden efter Guds eget Hjerte, der vinker ad Husmødrene som ad Pigerne, at vise, hvad Kvinderne af Kjærlighed til elsket Konge og Fødeland formaa. Men Kongen vil, at baade civile og gejstlige Embedsmænd, hver i sin Kreds, skal søge at opmuntre Fruentimmerne til virksom Deltagelse i Jordbrugerarbejdet, som efter indført Sædvane ellers plejer at udføres af Mændene, og efter denne Hs. Majestæts allerhøjeste Villie vil jeg ogsaa tilføje mine Ord til Landbokvinden og til Landboeren; hvor rædsomt end Uvejret slaar ned i vort Fædreneland, frembragt af uretfærdige Fjender og fremmede Forrædere, saa er dog vort Land langt skjønnere i sjettede Frederiks Dage ved den Arm, I frembyde til Jordens Dyrkelse, end hvor vor Oldtids Mødre var, ved at frembære Smykker til Kongens Frelse.

Visselig ville Kvinderne ved Mændenes Undervisning snart lære at styre Ploven sikkert og at svinge Plejlen rask; Kvindehaand vil snart lære at bestrø den aabne

Fure med haabefuld Sæd; Plovhjulets Lyd og Plejlens Drøn skal harmonisk blande sig med Kvindens sølvklare Latter til helligt Sangoffer om Held for Frederik og Frelse for Fædrelandet. Markerne skulle da frembyde lignende Velsignelser til Tegn paa Guds Velbehag med Kvindetroskab, og Brødet og læskende, styrkende Drikke skulle for vore Krigere være dobbelt velsmagende ved Erindringen af den store Tanke: det var Kvindens Bryst, der nærrede mig som den spæde; det er Kvindens Arm og Troskab, der styrke mig som Mand, der fører Værge. For saadanne Kvinder er det en Glæde at kæmpe. Ve den Fjende, der nærmer sig deres Bolig. — Da Kongen vil belønne saadan Kvindeflid, saa vilde det være mig en Glæde ved Vedkommende at indsende de Kvinders hæderlige Navne, som paatage sig, kunne og ville bestride saadant Markarbejde, som Lejlighed og Omstændigheder kunde give dem Tid til, og de havde Kræfter til, men mig maatte da tilkjendegives, hvor mange Tønder Sæd af dem ere tærskede, eller paa hvilken anden Maade — udenfor det sædvanlige af Kvinder udførte Landbrugsarbejde — de have forekommet eller afhjulpet Savnet af de fraværende Mænd — hvilket alt vil blive paaskjønnet og belønnet af Hs. kongl. Majestæt.«

Udstedelsen af det kongelige Reskript fandt Paa-skjønnelse af Samtiden, ogsaa udenfor Landbrugskredse, hvorom følgende Udtalelse i »Kjøbenhavns Skilderi« for 13. September 1808 bærer Vidnesbyrd:

»Hvo der véd, hvilken Mangel der er paa Arbejdere paa Landet, da saa Mange ere indkaldte til Fædrelandets Forsvar, og hvorledes Landsbykvinden ofte af Modvillighed og Undselighed ej vil foretage sig dette eller hint, fordi det ej er Skik eller Brug for Fruentimmer i den Egn, føler bedst Storheden af denne kongelige Velgjerning.«

Allerede med det nye Aars Begyndelse begyndte Præsteindberetningerne at strømme ind, nogle vistnok

temmelig svagt begrundede som Ansøgninger betragtede, hvilket navnlig synes at have været Tilfældet med denne ogsaa i andre Henseender meget karakteristiske:

»Deres Majestæt

Har allernaadigst befalet, at Indberetning om Kvindekjønnets Arbejdsomhed i Mændenes Fraværelse i Krigstjeneste skulde ved Præsteskabet ske til det kgl. danske Kancelli.

Deres Majt. har i Deres allern. Resolution til Kjøbmandsstanden erklæret, at ingen Anordning gjøres paa Skrømt. Min allerunderdanigste Indberetning blev derfor ufortøvet indsendt; men da jeg ikke fra Kollegiet er underrettet om Modtagelsen . . . min Indberetning har maaske været mangelfuld . . . saa vover jeg herved allerunderdanigst at nedlægge for Deres Majestæts Fødder denne Indberetning, der er forsynet med al den Formalitet, jeg har i min Magt at give den!«

28. Januar 1809.

Allerunderdanigst

P. D. Faber,

Sognepræst for Jungshoved Menighed.

I Anledning af foranførte erklærede Amtmanden senere:

»I denne Egn er det ikke usædvanligt, at Kvinderne afslaa Bælgstæd . . . samt ofte af Mangel paa Mandfolk kjøre Kongerejser. Af de anførte 36 synes Jørgen Elisens Hustru, Hans Rasmussens Datter og Jens Andersens Hustru at have udmærket sig. (Den første ved Mejnning, den anden ved Pløjning og den sidste ved at række Neg paa Læs og i Lade — det sværeste af alt Mandfolkearbejde — indtil 4 Dage før hun barslede.)«

Foranlediget ved denne og lignende løst begrundede Andragender udsendes

Kancelliskrivelse af 26. Maj 1809.

»De Beretninger, som Kancelliet modtager om de Fruentimmer af Bondestanden, der ved Karlearbejde eller

andre Forretninger, som i Almindelighed udføres af Mandkjønnet, have udmærket sig, ere undertiden ikke saa fuldstændige og nøjagtige, som behøves for, at dette Kollegium med Vished kan bedømme, hvor vidt saadanne Fruentimmer maatte have gjort sig fortjent til at anbefales til Hs. Majsts. allerhøjeste Opmærksomhed, og hvor vidt de af dem udførte Forretninger ere af den Beskaffenhed, at de derfor kunne bringes i Forslag til at erholde et af de forskjellige til Opmuntring for den i denne Henseende udviste Flid og Anstrængelse bestemte Udmærkelses-Smykker, der ere inddelte i tre Klasser i den Hensigt, at den ulige Grad af Arbejdsomhed paa forskjellig Maade kan belønnes.

Naar altsaa dette Øjemed skal opnaas, maa de heromhandlede Forretninger, der lægges til Grund for Kancelliets allerunderdanigste Forestillinger i disse Sager, give Oplysning om:

- a) Hvad Hartkorn, der ligger til den Gaard eller det Hus, til hvis Drift Fruentimmer af Bondestanden have forrettet Arbejde.
- b) Hvor mange Tdr. Land geom. Maal Hartkornet udgjør.
- c) Hvor meget af Gaardens eller Husets Areal, det Fruentimmer, hvorom der er Spørgsmaal, har pløjet, harvet og besaaet, samt hvor meget Græs hun har slaaet, hvor meget hun har mejet, opbundet og hjemkjørt, saavel som og, hvad andre Forretninger hun til Jordens Besaaning og Sædens Indhøstning har foretaget, lige som og, om hun har tærsket, og da hvor meget; om hun har skaaret Hakkelse og Tørv, eller været med ved Brændes Skovning, og hvor meget hun i saa Fald har forrettet af dette Arbejde.
- d) Hvor vidt hun har haft Hjælp af Husbonden, eller i hans Fraværelse af Tjenestekarle og Dreng; og endeligen
- e) hvor vidt hun tillige har forrettet de kvindelige Sysler og Husgjerninger, der egentlig vare bestemte

til af hende at udføres. Overøvrigheden maa drage Omsorg for, at der, førend Beretningerne indsendes til Kancelliet, erhverves Oplysning om det ovenanførte, hvis saadant ikke allerede indeholdes i Beretningerne.«

Angaaende den omtalte Klasseinddeling af Smykkerne hedder det i kgl. Resolution af 11. Febr. 1809, blandt andre Steder offentliggjort i Kollegialtidende (Side 369), at Hs. Majestæt vilde forunde de Kvinder, der mest havde udmærket sig, Gaver af saadant Sølvarbejde, »som Bondefruentimmer sædvanlig bruge ved deres Klædedragt«, at Smykkerne skulde være af tre Klasser i Forhold til den anvendte Flid, og at de belønnedes Navne skulde offentliggøres, samt Tegnene selv overrækkes Vedkommende paa en højtidelig Maade enten i Kirken, paa Ting eller i anden hæderlig Forsamling, medens det iøvrigt skulde være Kancelliet overladt at træffe videre Foranstaltninger.

Kancelliet indhentede derefter samtlige sjællandske Amtmænds Erklæringer om, hvori saadant Sølvarbejde passeligst kunde bestaa. Nogle holdt paa Medailler, en enkelt foreslog Sølvspiseskeer, Ølkrus, et Bæger eller et Hovedvandsæg, paa hvilke Ting en Indskrift kunde anbringes, hvorimod Amtmanden over Frederiksborg Amt, Arctander, holder sig til den givne Idé og mener, at »da Kvinderne paa Landet pleje at snøre deres Bul eller Trøje med en Søvlænke, saa kunde man mest passende meddele en Søvlplade, $3\frac{1}{2}$ Tomme lang, med Indskriften og ved hver Ende en Kjæde med Dobber og et Dusin Maller, hvilket kunde regnes til 10 Rdlr.« *)

Det synes at fremgaa, at Amtmanden har set lignende Smykker i Brug og forhørt sig om Prisen.

Paa dette Tidspunkt var allerede flere Ansøgerinder

*) Koncept til Kane. Indstilling i Rigsarkivets II. Afdl.

udnævnte til Præmiering efter Klasser, men Smykkets Karakter og Anskaffelse bliver først bestemt ved

Kgl. Resolution af 27. April 1809.

»De Landbo-Fruentimmer, som for Flid i Landbrugs-Arbejde skulle belønnes og af Os allernaadigst ere nævnte i den 1ste Klasse, skulle tilstilles et saadant Sølv-Snøresmykke, som paa medfølgende Prøvekort er betegnet med A, og som efter den opgivne Pris ialt vil koste 13 Rdlr.; for hver af dem, der er nævnt i 2den Klasse, ville Vi allernaadigst have bestemt en Gave, bestaaende af et saadant Brystsmykke, som paa Prøvekortet findes betegnet med B, paa hvis øverste Plade Indskriften »Før Landbrugsflid« anbringes, samt derhos tillige et Par Forklædespænder efter den Model, som med C er betegnet, dog uden Plade og Indskrift. Da et Par slige Forklædespænder, naar Plade og Indskrift bortfalde, kan leveres for 5 Rdlr., saa vil Gaven for hver af 2den Klasse beløbe sig til 8 Rdlr. De i 3die Klasse anførte erholde derimod hver blot et Brystspænde med Indskrift efter Modellen B.

Dette Sølvarbejde paalægge Vi saaledes vort Kancelli paa det snarest at foranstalte forfærdiget og leveret af Guldsmed Holm, boende paa Hjørnet af Kirkestræde og Hvælvingen her i Staden, fra hvem Prøvekortet er indsendt, hvornæst Uddelingen uden Ophold bliver at foretage og offentliggjøre!«

Her kan maaske passende bemærkes, at »Ordensuddelingen« er vedbleven til ind i Aaret 1813, at intet tyder paa, at de her henhørende Anordninger har været henvendte til Indbyggerne udenfor Kongeriget, og at de hædrede Personer synes at have nærmet sig til et Hundrede i Tallet, omtr. lige mange i alle tre Klasser og nogenlunde jævnt fordelte over de forskjellige Landsdele.

Smykkerne ses at være forfærdigede efterhaanden, som der var Brug for dem, og de anviste og af Finans-

kassen udbetalte Regninger har jeg sammentalt til et Beløb af noget over 1,000 Rdlr. Kourant. Hvilken Rolle Pengekrisen med dens store Forskjel paa Sølv og Navneværdi kom til at spille, ses af en Guldsmederegning paa et 1ste Klasses Smykke fra Aaret 1812:

For det kgl. danske Kancellis 5. Dep.s Kontor
forfærdiget:

1 Skilt med Kjæde og Naale . . .	24 Rdlr.	»	ƒ
16 Maller	12	—	4 -
1 Hjerte og 2 Forklædespænder .	17	—	» -
Summa	53 Rdlr.	4	ƒ

Om et stort Antal Ansøgerinder anmærkes det udtrykkeligt i Indberetningerne, at de »af Beskedenhed aldrig havde bekvemmet sig til selv at melde sig til Udmærkelse«, men det er næppe muligt andet, end at den menneskelige Forfængelighed, hvoraf vel ogsaa Datidens Kvinder havde en lille Part, følte sig smigret ved den kongelige Bevaagenhed, naar Hæderstegnet overrakte af Amtmanden selv i Overværelse af Sognets bedste Mænd og Kvinder. Man kan tænke sig Stillingen, naar man læser efterfølgende:

»Til det kgl. danske Kancelli!

De mig tilsendte Gaver, som allern. vare bestemte til Fruentimmer af Bondestanden, der have udmærket sig ved Markarbejdet, ere uddelte saaledes:

- 1) Til Pigen Karen Svendsdatter paa Ourø i Kirken efter Gudstjenesten, medens Menigheden endnu var samlet.
- 2) Til Gmd. Ole Jensens Hustru samme Dag i Skibby Præstegaard, hvor Sognepræsten havde efter mit Forlangende anmodet saa mange af Byens Beboere, som her til havde Lejlighed, at være overværende.
- 3) Til Pigerne Mette og Maren Nielsdatter i Skuldelev Præstegaard, hvor ligeledes en Del af Byens Beboere vare mødte.

Paa ethvert Sted gjorde jeg de tilstede værende opmærksomme paa, hvor vigtigt det var, at Fruentimmerne paa Landet toge Del i de mandlige Arbejder, imedens Landets Sønner vare samlede for at stride imod Fædrelandets Fjender, og at den Naade og Udmærkelse, som vor allernaadigste Konge viste dem, burde være den største Opmuntring for mange flere til at følge de belønnedes Exempel.

Arctander.«

Den første bevilgede Ansøgning, Arkivet lod sig af- tvinge af sine i Menneskealdere uaabnede Pakker, denne Sag vedrørende, skal som karakteristisk for Indholdet af de fleste, her meddeles i sin Helhed:

»Underdanig Pro Memoria!

Om Huskone af Vørslev Skovbanke, Maren Jørgensdatter, og hendes i Mandens Fraværelse i kgl. Tjeneste udviste Flid ved deres lille Jordbrug har jeg erholdt følgende Oplysninger:

- a) Jorden er ikke sat i Hartkorn, men udgjør 3 Tønder Land.
- b) 2 Tønder Land besaaes og høstes aarlig. Da denne Kone ikke har Plov og Heste, saa har Bønderne vel pløjet og saaet; men hun har nu i tre Aar selv mejet og opbundet Sæden og baaret hvert Neg i Hus. I de tvende næst foregaaende Aar tærskede hun den indbragte Sæd, ligesom hun og slog Græs til en Ko og tvende Stykker Faar og bar det hjem. Hun skar i to Aar selv sine Tørv og bragte dem i Hus.
- c) Bønderne have, som sagt, pløjet og besaaet Jorden, og i Aar blev Tørven tildels skaaren af hendes gamle Fader (Husmand i Smakkerup), ligesom og Mandens tidlige Hjemkomst fritog hende for Tærskningen.
- d) Hun forretter ej alene de almindelige kvindelige Sysler for hendes Mand, men hun har og for to Aar siden anskaffet sig en Væv, er jævnlig paa

den, væver ganske gode Forklædetøjer og fortjener derved saa meget, at hun i Mandens Fraværelse ernærede sig selv og sit Barn og var ikke Fattigvæsenet til Byrde.

Som den eneste Kone i min Egn ønskede jeg hende vist nok en Præmie, hvorvel jeg føler tillige, at det maa-ske ikke var godt for det Hele, om hver Kone viste sig — Mand!

Værsløv, d. 29. Jan. 1811.

Underdanigst

E. Saabye,
Sognepræst. «

Hermed kunde denne Smykkehistorie for saa vidt godt sluttes; oprindelig havde jeg ikke tænkt paa andet, end at faa Sagens Udviklingsforløb udredet; men antagelig er det gaaet mine Læsere, som det er gaaet mig: man faar Øje paa nye og interessante Sider ved Sagen.

Hidtil har man faaet at se, hvad en landsfaderlig Regjering gjorde for at raade Bod paa Mangelen af Landarbejdere, og saare velgjørende er det at se, hvilken Tillid der fra oven næredes til Daadskraften i Landbostanden, med Rette kaldt Befolkningens Kjærne (i de Tider); men alle Afspejlingerne i dette Kulturbillede, der her er op-rullet for en undrende Eftertid, træde først frem, naar der laanes Belysning fra Henvendelserne fra neden!

Der møde os her saa mange kostelige Træk, at Billedets ophøjede Totalvirkning ikke formindskes, om der skulde blive draget enkelte krumme og bizarre Linier!

Til at begynde med maa man vide, at ikke alle Hs. Majts. Embedsmænd vare velvillig stemte. Angaaende tre udmærket anbefalede Piger fra Vorde Sogn erklærede saaledes Herredsfoged Wissing: »Hvad de tre Piger have forrettet som Markgjerning kan ej engang sættes ved Siden eller i Ligning med, hvad Kvinderne forrette i hele Vesterlandet. Fra de allerældste Tider have disse forrettet Markarbejde, uden at det skal være faldet dem ind, at de derfor kunde tilkomme noget Udmærkelsestegn,

og kunde alle disse hver tilfalde en Sølvmedaille, kunde dertil snart medgaa et helt Centner Sølv. Hvad enkelte Piger nu forrette . . . have disse Vesterlandspiger, der tjene hist og her i Landet, ved deres Exempel ansporet dem til.«

»Det vilde immer være mindeværdigt, at Kvinderne for ædel Daads Skyld udmærkedes, især naar de kunde gjemme Hæderstegnet; men hvor snart kan ikke det kostbare Metal (1 Lod Sølv koster nu 2 til 3 Rdlr.) i disse truble Tider falde i Jødernes Hænder og føres ud af Landet, som var sørgeligt i en Tid, da Fædrelandet behøver dette ædle Metal.

Gode Handlinger lønne sig selv, og det er og Tilfældet med de tre Piger — og deres Fædre!«

»Dette har jeg som god Patriot troet mig pligtig til at indberette til nærmere Overvejelse!«

Kancelliet indstillede ikke desmindre de tre Piger, som ogsaa fik Smykkerne. Ja, Kong Frederik vedblev med Uddelingen til de vakre Kvinder, der stode paa hans Løfter, end ogsaa efter, at Pengenøden havde bevæget ham til at skille sig ved sit Guldservice til Fordel for den nye Bank!

Om Husmand Jens Klavsens Kone i Lillering indberettes:

»Skjøndt denne Kone ifølge Anordningen kunde forlange Hjælp til hendes Jordlods Drift og Markarbejdets Bestridelse, og skjøndt Exemplet af flere i lige Tilfælde stedte Koners Fremgangsmaade kunde vise hende, hvad Hjælp hun kunde gjøre Regning paa, saa har hun dog hellere villet bruge de hende af Forsynet betroede Kræfter og selv efter Evne besørge, hvad Manden, naar han var hjemme, vilde bestride.

Hun har selv skaaet sine Tørv, slaet sit Hø, høstet og ligesaa tærsket sit Korn. Ikke den ringeste Hjælp har hun af Sognet forlangt til sin Bedrifts Bestridelse. I forskjellige andre Egne af Jylland skulde maaske denne Handlemaade ikke være saa overordentlig eller paafaldende; men i en Egn, hvor Tjenestepigerne forud betinge

sig fri endog for Kvindekjønnets sædvanlige Markarbejder . . . og hvor hun ved saadan Handling har været udsat for manges Spot og Dadel, tror jeg hende dobbelt værdig til offentlig Bemærkelse.«

Om Henning Snedkers Enke i Allested skriver Sognepræsten:

»Hun driver selv sin Jordlod af 10 Skpr. Hartkorn . . . ved nogen Hjælp af en skrøbelig Søn og af sin Datter . . . har selv pløjet . . . grøftet og sat levende Hegn, ryddet Sten og sat Stengjærde. Af Hamp, Svinebørster og Kohaler har hun spundet det behøvende Reb . . . hun har desuden selv gjort adskilligt Hjulmandsarbejde, saasom sat en Kjæbe i Fortyven paa Vognen . . . Ogsaa har hun lavet sine Ølkar, Sibøtter og andre Kar . . . Saa har hun og gjort ni store og smaa Ligkister samt et Bord og to Bænke til Skølen.«

Dertil føjes: »Paa mine Rejser paa Fyn i Anledning af Matrikuleringen har jeg nydt det glade Syn at finde megen Virksomhed . . . hos Bondestanden; men ingen har spændt min Opmærksomhed mere end Ane Rasmusdatter i Allested«. Kühl.

Kancelliskrivelse til Amtmanden over Svendborg Amt.

»I Anledning af, at Maren Nielsdatter af Søby (paa Taasing), der i flere Aar (efter derfor at have staaet aabenbar Skrifte) har gaaet med Mandsklæder (efter kgl. Bevilling af 1805) har ansøgt om et Udmærkelsestegn . . . skulde man tilkjendegive . . . at Kancelliet ikke herom kan indgaa med Forestilling til Hs. Majestæt, da de Hæderssmykker, der uddeles . . . bestaa i Fruentimmer-Smykker, der ere upassende for hende, der gaar med Mandsklæder.«

Vidneforklaring

angaaende Tjenestepige Mette Fæster af Handest:

»gorden stor for Harkorn 8 tønder og manden var 74 aar og hun bestillt alt saa han sage mange gange at

Han havde Havt karle der ikke Havde gjort det saa trolig og ieg havde ikke aldrig trog det før heller men ved det hun kundo bestl alt saa gjorde vi om natte det vi kundo ikke faa bestel om dagen Hjem 15 les Høe 40 les skud 8 les Hede tørv og vi 6 bæster og to føller skar Hakkels og røgt dem vel. MLD.

Attester som forlangt

indvendig er og ganske goed Til

Niels Hviding,

S. Foged.

Fra disse »skrappe« Fruentimmer vende vi os til saadanne, hos hvem sand Sjæleadel ligesom kaster et forklarende Skjær over de fattige Skikkelser, hvor de færdes, enten i Moders forfaldne Fæstegaard, i Husbonds Mose eller paa Hovmarken.

En Gaardmandsdatter i Horreby gaar og slider for sin 50-aarige, svagelige Moder og en 75-aarig Mormoder, medens tre Brødre ere ved de annekerede Batailloner, men af kvindelig Undseelse og Beskedenhed har hun ikke selv villet melde sig hos Præsten: har udtrykkelig frabedt sig at omtales eller paa nogen Maade belønnes for en Opførsel, hun ganske anser for sin Pligt. Amtmanden anbefaler hende til om muligt at erholde den Belønning, hun alene attraar: at hendes Broder Peder for videre Krigstjeneste maatte vorde befriet for at overtage Gaarden.

Birgitte er en Boelsmandsdatter, hvis Brødre paa tredie Aar laa i Tjenesten, hvorfor hun af egen Drift tog sig af Avlingen, Familiens eneste Næringskilde: »anbefaler sig desuden ved en god i Religionens Sandheder og Pligtlære vel oplyst Forstand og et anstændigt Forhold.«

Hans Bous Pige i Formyre pløjede al sin Husbonds Sædeland, hjemme som paa Hovmarken... »Ligeledes har vi set, naar hun havde høstet sin Skaar og Opbinderen, som var en ussel Dreng, ikke kunde følge med, gik hun tilbage for at opbinde«.

Fra Horreby paa Falster hedder det: »De øvrige Sønner ere udkommanderede. Den aldrende, gaardbrugende Enke maa da takke sine tre voxne Døtre for Jordens Dyrkelse; alle tre gjøre heri fælles Sag, men den mellemste, som den kraftigste og raskeste, udmærker sig især . . . Iøvrigt er denne Familie af et elskværdigt og fermt Folkeslags«.

Bondens Pige i Essenbæk var Tider igjennem set staaende i Vand til op paa Benene . . . , skar og læsede 118 Læs Tørv . . . for 10 Rdlr. i aarlig Løn . . . , har faaet et Ægteskabstilbud, men Forældrene ere fattige . . . kunne ikke give hende noget i Udstyr. Birkedommeren erklærer: »Dette sjældne Fruentimmer har desuden tjent hos en Mand, der har meget ondt ved at holde Folk, da han er vanskelig at omgaas!« Samme Pige blev af Kancelliet indstillet til 1ste Klasses Smykke og 30 Rdlr. i Brudeudstyr. — Kongen gav hende 50 Rdlr.

Tjenestepige Sidse Jensdatter i Eskildstrup indstilles af Kancelliet med følgende Ordlag: »Det anmærkes til lige om hende, at Grunden til hendes sjældne Anstrængelse er Taknemmelighed imod hendes Husbonde og Madmoder, fordi de have holdt hende som et fattigt, forældreløst Barn til Konfirmation og med Godhed taget sig af hende. Endelig erfares det, at der skal være gjort hende flere Tilbud om fordelagtigere Tjenester, hvor hun kunde erholde mageligere Dage, men at hun stedse har afslaaet disse Tilbud, uagtet hun hverken faar eller har fordret nogen høj Løn i sin nuhavende Tjeneste«.

Annexbonde Peder Mouritsens Datter af Lysgaard Hede hedder det om i Pastor Meldahls Indberetning: »Hun har længe før det kgl. Kancellis Skrivelse udstedtes, forrettet Karls Arbejde . . . Hun staar i Tørvemosen og skjærer Tørv, bruger fortræffelig sin Le og tager sin Skaar hen ad Ageren som den bedste. Dette er ikke en Flyvelyst, men et vedvarende Arbejde . . . Dertil kommer, at hun i hendes blomstrende Alder fører et

stille, exemplarisk Levned, besidder en vel opklaret Forstand og skriver en meget sirlig Haand, hvilket sidste hun nu først i et Par Vintre har saa at sige stjaalet sig til at lære hos Degnen . . .

i Sjørslev, da hendes Forældre have anset Skrivning for unødvendig for en Bondepige!«

Saaledes kunde der vedblives, men hvortil mere? Mine ærede Læsere ville have faaet tilstrækkelige Motiver

til Fæstelse af et Totalindtryk af det givne lille Tidsbillede!

Vendsyssels historiske Museum i Hjørring ejer et 1ste Klasses Hæderssmykke, som findes afbildet omstaaende.

Smykket bestaar af to Lag Klæde; Ringenes Øskener ere trukne igjennem det forreste Lag, paa hvis Bagside de ere trukne paa en Skindstrimmel og dækkes altsaa af det bageste Lag.
